

Postbus 350
6700 AJ Wageningen
Nudepark 145
6702 DZ Wageningen
Tel. (0317) 41 96 60
Fax (0317) 41 45 95

E-mail info@kad.nl
Internet www.kad.nl
BTW-nr. NL 8127.91.976.B01
KvK 09138519
IBAN NL28 RABO 0367 0993 49
BIC RABONL2U

Werkplan

beleidsnotitie/uitvoeragenda's bruine rat Texel

Gemeente Texel **.txl**

Opdrachtgever : **Gemeente Texel**

Postbus 200
1790 AE Den Burg

Uitgevoerd door : **De heer T. van Schelt MSc**
Stichting Kennis- en Adviescentrum Dierplagen
Nudepark 145
6702 DZ Wageningen

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Inleiding	4
2. Wetgeving	5
2.1 Wet publieke gezondheid (Wpg)	5
2.2 Waterwet en de Waterschapwet	5
2.3 Wet natuurbescherming	5
2.4 Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb)	6
2.5 Bouwbesluit en de Woningwet	6
2.6 Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)	6
2.7 Besluit kleine herstellingen	7
2.8 Warenwet	7
2.9 eigenverantwoording	7
3. Biologie bruine rat en leefomgeving op Texel	7
3.1 Bruine rat (<i>Rattus Norvegicus</i>)	7
3.2 Leefomgeving op Texel	8
4. IPM	9
5. Aanzet aanpakladder	9
6. Wat wordt er van de verschillende stakeholders verwacht (voorbeeld)?	12

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De aanleiding voor het opstellen van een werkplan bruine rat (*Rattus norvegicus*) is, de structureel blijvende en terugkerende aanwezigheid van met name bruine ratten op Texel. Toenemende ervaren overlast is de aanleiding geweest om door middel van een objectief onderzoek de oorzaken te laten vaststellen. In dit inspectierapport (2020/0245) worden de bevindingen besproken. Er is in het rapport geconcludeerd dat er op grote delen van Texel al gedurende langere tijd overlast wordt ervaren van bruine ratten. De combinatie van natuurlijke en door de mens gecreëerde omstandigheden maken dat er een ideaal leefklimaat is ontstaan voor de bruine rat. Om de aanwezige populatie ratten op een beheersbaar niveau te houden is een gedegen plaagdierbeleid als fundament nodig, om de uitvoeragenda's van interne en externe stakeholders als hoekstenen te borgen. Dit concept werkplan is de eerste stap daartoe.

1.2 Inleiding

Plaagdieren komen overal voor, dus ook in stedelijke omgevingen. Overlast ervaren van plaagdieren is van alle tijden, net als de oorzaken die aan de overlast ten grondslag liggen. De mens faciliteert bijna altijd de oorzaken van de ontstane overlast. Plaagdieren brengen onder andere risico's voor de volksgezondheid met zich mee en het is dus veelal van maatschappelijk belang en verantwoording om plagen te voorkomen en indien nodig te bestrijden. Plaagdieren houden zich niet aan door de mens vastgestelde grenzen en maken dus geen onderscheid tussen openbare ruimte en particulier terrein. Gemeenten in Nederland hebben in het kader van volksgezondheid een wettelijke taak met betrekking tot infectieziekten die plaagdieren kunnen veroorzaken. Hoewel het lastig is te kwantificeren wanneer de volksgezondheid in gevaar is, zal een gemeente haar verantwoording moeten nemen om de meest voorkomende plaagdieren in de gemeente te borgen in een notitie plaagdierbeheer en daaraan gekoppelde uitvoeragenda's.

Uitgangspunten in deze notitie zijn dierwelzijn, volksgezondheid, duurzaamheid, milieu en werkbaarheid. Toepassing van Integrated Pest Management (IPM) is de rode draad in het beleid en uitvoeragenda's van gemeenten. Het doel hierbij is een verantwoorde integrale aanpak waarbij de desbetreffende gemeente dit vorm gaat geven, samen met interne stakeholders zoals beleid, groenvoorziening, plaagdierbestrijding, rioolbeheer, handhaving, GGD, stadsecologie en dergelijke, maar ook kunnen hier eventueel al externe partijen bij betrokken worden of deze in een later stadium bij worden betrokken. Denk hierbij aan woningbouwverenigingen, winkeliersverenigingen, ondernemers, dierenbescherming en burgers. Beheer en beheersing van plaagdieren is immers alleen mogelijk wanneer alle betrokken partijen zich conformeren aan een integrale aanpak. Binnen de IPM-methode ligt de focus op het nemen van preventieve maatregelen in plaats van (chemische) bestrijding. Bestrijdingen moet men zien als een onderdeel van plaagdierbeheer en dient te worden ingezet als de tolerantiegrens is overschreden en er dus meer plaagdieren zijn dan wenselijk. Naast de bestrijdingen dienen ook de oorzaken weggenomen te worden door de verantwoordelijke of de daarvoor aangewezen stakeholder(s).

2. Wetgeving

De volgende wetgevingen zijn van toepassing als het om plaagdieren preventie- en bestrijding gaat:

2.1 Wet publieke gezondheid (Wpg)

De preventie en bestrijding van plaagdieren is verankerd in de Wet publieke gezondheid. De wet bepaalt dat de gemeente verantwoordelijk is voor de volksgezondheid bij het optreden van dierplagen en dus in die gevallen nader onderzoek moet uitvoeren (zoals inspectie van riolen) en in ernstige gevallen zelf handelend moet optreden. Volgens de Wet publieke gezondheid (Wpg) is de burgemeester verantwoordelijk voor de bestrijdingsmaatregelen als er gevaar is, of dreigt, voor de volksgezondheid. De Wpg heeft op deze wijze een vangnet functie. In de Wet publieke gezondheid²⁶ is vastgelegd dat de gemeente zorg moet dragen voor de uitvoering van de algemene infectieziektebestrijding, waaronder het nemen van preventieve maatregelen op dit gebied (artikel 6). Hier kan ook de preventie en/of bestrijding van dierplagen toe behoren.

2.2 Waterwet en de Waterschapwet

In de Waterwet²⁷ (artikel 3.2A) en de Waterschapswet 28 (artikel 1) is vastgelegd dat het voorkomen van schade aan waterschapswerken door muskus- en beverratten de taak is van de waterschappen. Wanneer bruine en zwarte ratten zich in gebieden bevinden die in beheer zijn van een waterschap, behoort ook de eventuele bestrijding van deze dieren tot de taak van het waterschap²⁹. Het is lastig precies te zeggen wie op welk moment en in welke situatie verantwoordelijk is voor het tegengaan van overlast door dieren. Voor ratten, muizen en geleedpotigen, ligt de verantwoordelijkheid over het algemeen bij gemeentes.

Er zijn echter meer diersoorten die voor overlast kunnen zorgen. Afhankelijk van de diersoort en de context waarin deze diersoort voor overlast zorgt, ligt de verantwoordelijkheid onder andere ook bij provincies en waterschappen.

2.3 Wet natuurbescherming

Sinds 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. Deze vervangt drie wetten; de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet. De Wet natuurbescherming beschermt Nederlandse natuurgebieden en planten- en diersoorten. Vanaf 1 januari 2017 bepalen de provincies voor hun gebied wat wel en niet mag in de natuur. Zij zijn verantwoordelijk voor de vergunningen en ontheffingen. De Rijksoverheid is dan alleen nog verantwoordelijk voor de ontheffingsaanvragen en de gedragscodes.

In de Wet natuurbescherming staat beschreven welke middelen niet mogen worden gebruikt voor het vangen en doden van dieren. Lijm en rodenators zijn voorbeelden van deze 'verboden middelen'. Echter, onder bepaalde omstandigheden mogen verboden middelen, zoals rodenators voor bruine ratten toch worden gebruikt. Er dient hiervoor ontheffing te worden aangevraagd; dit doet men dus direct bij de betreffende provincie. Gemeenten hebben een signaleringsfunctie, en daarmee ook een verantwoordelijkheid betreffende onze beschermde natuur.

De rol die gemeenten spelen bij de wettelijke bescherming van plant- en diersoorten wordt steeds groter. Van oudsher zijn gemeenten beheerder van de openbare ruimte en stellen zij bestemmingsplannen op. Daarbij spelen zij een actieve rol bij het borgen van de aanwezige natuurkwaliteit door het toepassen van bestemmingen en planregels waarbij rekening moet worden gehouden met de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan. Dat laatste houdt in dat voor alle ruimtelijke bestemmingen, op voorhand duidelijk moet zijn dat een initiatiefnemer bij plannen voor handelingen en activiteiten zoals bouwen naast een omgevingsvergunning in principe ook een vergunning Natuurbeschermingswet of ontheffing Flora- en faunawet kan krijgen.

2.4 Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb)

De Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb) regelt de toelating, het op de markt brengen en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Gewasbeschermingsmiddelen bevatten 1 of meer actieve stoffen die zijn bestemd om planten of plantaardige producten te beschermen tegen schadelijke organismen.

Biociden zijn bestemd om schadelijke organismen te vernietigen, bijvoorbeeld als ongediertebestrijdingsmiddelen of als ontsmettingsmiddelen in zwembaden en ziekenhuizen. Ze worden gebruikt om bacteriën, algen, schimmels, onkruid, ongedierte, insecten, mieren, muggen en muizen te vernietigen of onschadelijk te maken. De Wet gewasbescherming en biociden geeft uitvoering aan de Europese Biocidenrichtlijn 98/8/EG en de Europese Verordening (EG) nummer 1107/2009 voor het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen.

2.5 Bouwbesluit en de Woningwet

Het Bouwbesluit en de Woningwet (Ww) bevatten voorschriften over het zodanig gebruik van een bouwwerk, open erf of terrein, dat overlast door schadelijk of hinderlijk gedierte wordt voorkomen.

Het Wabo-bevoegd gezag (meestal de gemeente) heeft de taak toe te zien op de naleving van deze voorschriften. De niet-naleving ervan kan een overtreding vormen waartegen direct handhavend kan worden opgetreden, zonder dat eerst een aanschrijving vereist is.

2.6 Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)

Wet van 6 november 2008, houdende regels inzake een vergunningstelsel met betrekking tot activiteiten die van invloed zijn op de fysieke leefomgeving en inzake handhaving van regelingen op het gebied van de fysieke leefomgeving. De Wabo bevat onder andere een voorschrift zoals:

Het aantrekken van insecten, knaagdieren en ander ongedierte moet zo veel mogelijk worden voorkomen. Zo vaak de omstandigheden daartoe aanleiding geven, moet bestrijding van insecten, knaagdieren en ander ongedierte plaatsvinden. In alle te verlenen vergunningen dient een citaat opgenomen te worden betreffende plaagdierbeheer.

2.7 Besluit kleine herstellingen

Besluit van 8 april 2003, houdende aanwijzing van herstellingen die moeten worden aangemerkt als kleine herstellingen als bedoeld in artikel 240 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek (Besluit kleine herstellingen). Het bestrijden van ongedierte, voor zover daaraan geen noemenswaardige kosten verbonden zijn en voor zover de aanwezigheid van dit ongedierte geen gevolg is van de bouwkundige situatie van de woonruimte.

2.8 Warenwet

De Warenwet geeft algemene regels over volksgezondheid, veiligheid van producten, eerlijkheid van handel en goede voorlichting. De Warenwet geldt voor alle producten die consumenten gebruiken, ook voor levensmiddelen. Plagdieren mogen niet aanwezig zijn op plaatsen waar eet- en drinkwaren bereid, behandeld of bewaard worden. Er dient een citaat opgenomen te worden betreffende plagdierbeheer.

2.9 eigenverantwoording

Plagdierbeheersing in het algemeen belang en in dit geval met name ratten is van maatschappelijk belang. Ratten verplaatsen zich over de grenzen van gemeenten, bedrijven en bewoners dit maakt dat verschillende partijen/stakeholders een verantwoordelijkheid hebben om de rat te beheersen. Deze eigen verantwoordelijkheid dient invulling te krijgen in uitvoeragenda's waarbij IPM de rode draad is.

3. Biologie bruine rat en leefomgeving op Texel

3.1 Bruine rat (*Rattus Norvegicus*)

Ratten zijn zogeheten cultuurvolgers. Dit betekent dat daar waar mensen zijn, ook ratten zijn. Ratten maken onderdeel uit van de (stads)natuur en onze omgeving. We moeten er echter voor zorgen dat de populatie niet zo groot wordt dat zij voor overlast zorgt. Hier kunnen we als mens zelf iets aan doen. Vaak ongemerkt, creëert de mens namelijk zelf een situatie welke ideaal is voor ratten, denk hierbij aan voedselaanbod, schuilgelegenheid en warmte. Wanneer ratten in een omgeving aanwezig zijn waar bovengenoemde factoren aanwezig zijn, zullen ze zich in de omgeving blijven ophouden en zich voortplanten.

- Uiterlijk

De bruine rat heeft meestal een grijsbruine rug en een lichtere buik. De bouw is een stuk steviger dan die van de zwarte rat, daarnaast is de snuit van de bruine rat ook wat stomper. Erg kenmerkend is de dikke, vrijwel kale, staart. De bruine rat wordt gemiddeld 22 – 30 cm en weegt ca. 500 gram.

- Leefwijze

De bruine rat is een cultuurvolger en heeft een bijzonder groot aanpassingsvermogen, kan uitstekend graven, zwemmen en klimmen. De reuk is het belangrijkste zintuig. Meest 's nachts actief. Bruine ratten zijn alleseters met voorkeur voor het beste wat voor handen is. De bruine rat heeft zich over geheel Nederland verspreid.

- **Ontwikkeling**

Draagtijd 21 tot 23 dagen, maximaal 15 worpen, bestaande uit 7 tot 10 jongen. Jongen zijn na 3 maanden geslachtsrijp. Levensduur gemiddeld ca. 1 jaar; maximaal 2 tot 3 jaar.

- **Schade/overlast**

Bevuiling, knaag- brandschade, overbrenger van ziekten (o.a. de ziekte van Weil) en paratyfus. Verspreiding van veeziekten, varkenspest, pseudovogelpest, trichinosis en ziekte van Aujeszky en andere.

3.2 Leefomgeving op Texel

Bruine ratten vinden op Texel ruim voldoende voedselbronnen en schuilmogelijkheden. Bovendien zijn er zeer weinig natuurlijke vijanden op het eiland aanwezig. Deze combinatie van factoren maakt dat Texel een ideale plek is voor de rat en er zo een rattenplaag kan ontstaan.

- **Voedsel**

Voedsel vindt de bruine rat voornamelijk op de akkers. Gedurende het jaar kan de rat van de verschillende gewassen eten (mais, bieten, aardappelen). Tijdens de eerdere inspectie is geconstateerd dat er resten van de verbouwde gewassen op het land blijven liggen na het oogsten. Dit zorgt ervoor dat de ratten ook na de oogst nog tijdelijk voedsel hebben. Is dit voedsel op, dan treedt migratie richting bijvoorbeeld woningen, boerderijen en bedrijven op. Een tweede bron van voedsel wordt ook veroorzaakt door menselijke activiteit. Dat is namelijk het eten wat er in de tuinen van de inwoners te vinden is in de vorm van bijvoorbeeld vogelvoer. Maar ook niet goed opgeslagen eten in schuren of voer bedoeld voor huisdieren wordt graag gegeten door bruine ratten. Daarnaast komt er een bijdrage uit de veelvuldige recreatie en bijbehorende horeca activiteiten bij op Texel.

- **Schuilgelegenheden**

De vele waterwegen op Texel bieden de bruine rat schuilgelegenheid. Niet alleen kan die zich makkelijk verplaatsen door de waterwegen, maar ook de slootkanten zijn zeer geschikt om holen in te graven. Tijdens de eerder genoemde inspectie zijn er dan ook veel rattenholen aangetroffen in de slootkanten. De rietkragen aan de kant van de waterwegen bieden ook voldoende beschutting voor de bruine rat. Als het gemaaide riet achtergelaten wordt, kan de rat zich ook daaronder verschuilen. De tuunwallen die veel te vinden zijn op het eiland bieden ook ideale schuil- en nestgelegenheden.

4. IPM

Om een beleid op basis van Integrated Pest Management (IPM) te maken, is het belangrijk dat het duidelijk is wat de exacte definitie van IPM is:

De implementatie van de juiste, duurzame populatiebeheermaatregelen, gebaseerd op een vooraf bepaalde drempelwaarde en de biologie en leefwijze van de betreffende organismen en hun relatie met de omgeving.

(bron: Stichting Kennis- en Adviescentrum Dierplagen)

Uitgangspunt is preventie met oog voor volksgezondheid, duurzaamheid, milieu en dierwelzijn. Bestrijden is een onderdeel van plaagdierbeheer en dient ingezet te worden als de beoogde drempelwaarde overschreden wordt. Binnen IPM spelen de kennis over het beoogde plaagdier en de interactie op de plaats waar dat dier overlast veroorzaakt of kan veroorzaken, een zeer grote rol. Bestrijding van plaagdieren, zonder dat de oorzaken worden weggenomen, leiden niet tot een structurele oplossingen. Het wegnemen van de oorzaken, zoals voedsel, schuil- en nestplaatsen en migratiemogelijkheden, kunnen ervoor zorgen dat er geen of minder bestrijdingen nodig zijn. Hiermee wordt onnodig dierenleed, risico voor de volksgezondheid, schade, onnodige kosten en het eventueel inzetten van chemische middelen beperkt, dan wel voorkomen. Chemische bestrijdingsmiddelen mogen alleen ingezet worden als alle preventieve maatregelen niet succesvol zijn, dan wel de volksgezondheid in gevaar komt. Zonder het wegnemen van de bronoorzaken zal, wanneer er wordt gestopt met de bestrijding, de diersoort opnieuw tot ontwikkeling komen en spoedig weer leiden tot overlast. Om die reden moet de aanpak van dierplagen worden uitgevoerd volgens de richtlijnen van IPM. We spreken dan niet meer van bestrijden, maar van beheersen, waarbij de nadruk ligt op preventie.

Voor verdere uitleg IPM zie bijlage.

5. Aanzet aanpakladder

1. Welke stakeholders zijn er?

Stakeholders zijn bedrijven, instanties of personen die een bepaalde interesse/belang hebben in het systeem of ze hebben een bepaald effect op het systeem. De stakeholders worden in twee groepen verdeeld: interne stakeholders en externe stakeholders. Voorbeelden van **interne stakeholders** zijn: afvalverwijdering, riool- en waterbeheer, groenvoorziening, vergunningverlening, handhaving en milieubeheer. Voorbeelden van **externe stakeholders** zijn: burgers, bedrijven, instellingen, horeca, vereniging van eigenaren en provincies.

Het is van belang om de stakeholders op Texel vast te stellen en in kaart te brengen. Vervolgens zou er met de belangrijkste stakeholders gesproken kunnen worden.

Het is van belang dat alle betrokken partijen op de hoogte zijn van de rattenproblematiek en beseffen dat er alleen wat aan gedaan kan worden door samen te werken. Een begrip van IPM kan hierbij niet ontbreken.

2. Wat zijn de verantwoordelijkheden per stakeholder?

De geschreven beleidsnotitie wordt in de praktijk geborgd in de uitvoeragenda's. De verantwoording voor het opstellen van eigen beheersplannen, preventieve- en bestrijdingsacties komt te liggen in de uitvoeragenda's van de diverse stakeholders. Elke stakeholder heeft dus een eigen verantwoording en invulling van de plaagdierbeheersing, maar deze is gebaseerd op IPM en sluit aan op het vastgestelde gemeentelijke beleid.

3. Wat is de drempelwaarde?

Er moet een drempelwaarde bepaald worden waarboven een populatie een dichtheid heeft bereikt die niet getolereerd wordt (tolerantieniveau). Voor Texel als gemeente zal er een algemene drempelwaarde vastgesteld moeten worden. Dit kan bijvoorbeeld als volgt omschreven worden:

Het tolerantieniveau is bereikt als er aantoonbaar overlast ervaren wordt door: overschrijding van wettelijk bepaalde grenzen, de volksgezondheid redelijkerwijs beargumenteerd in gevaar dreigt te komen, onderhoud van percelen en/of objecten in dermate staat is dat plaagdierenontwikkeling bevorderend wordt en door aantoonbare menselijke gedragingen overschrijding van de gestelde drempelwaarde is of in gevaar dreigt te komen.

Voor stakeholders individueel zullen de drempelwaarden steeds weer anders zijn, maar voldoen wel minimaal aan de gestelde drempelwaarde van de gemeente Texel. De preventieve eisen in een horecagelegenheden en bij een zorginstelling of foodproductie zullen hoger zijn, dan bijvoorbeeld bij metaalverwerkende industrie. Op een akker lopen altijd wel enkele ratten rond. Zodra er (door de mens gefaciliteerd) onbeperkt voedselaanbod komt na het poten en zaaien van gewassen ontstaat er aanwas en mogelijk een plaag, dus een overschrijding van de gewenste drempelwaarde. Ingrijpen kan door bijvoorbeeld ratten te bestrijden voor het poten en zaaien. Na en/ook voor de oogsttijd zal er rattenbestrijding plaats moeten vinden om populatiedruk te verminderen en migratie te voorkomen. Schadebestrijding door middel van het afschieten met een persdrukgeweer, behoort waarschijnlijk wel tot de mogelijkheden. In een ruimte van een ziekenhuis mag bijvoorbeeld geen enkel plaagdier aanwezig zijn, terwijl op de akker best een paar ratten mogen lopen. Daarom moet elke stakeholder zijn gewenste en/of vereiste drempelwaarde individueel vaststellen.

Het is lastig om hier absolute getallen op te plakken, daarom wordt er vaak een omschrijving als drempelwaarde gebruikt.

4. Beheersplan opstellen

Alle te treffen bestrijdings- en weringsmaatregelen moeten een onderdeel vormen van het beheersplan.

Een beheersplan, dat op basis van de Plaagdier Risico Inventarisatie (PRI) en de vooraf bepaalde drempelwaarde wordt opgesteld, heet een plaagdierbeheersplan. Hierin staan alle preventieve- en curatieve maatregelen beschreven met daarbij wie verantwoordelijk is voor de uitvoering ervan en binnen welke termijn de actiepunten dienen te zijn uitgevoerd. Dit geldt uiteraard voor zowel interne als externe stakeholders.

Het is binnen IPM zeer belangrijk dat er een goede samenwerking is tussen de opdrachtgever, opdrachtnemer, dus ook de bestrijdingstechnicus en overige betrokkenen, zoals bijvoorbeeld bewoners van een appartementencomplex of medewerkers van horecagelegenheden. Hoewel bestrijdingstechnici over het algemeen zorgen voor de reductie van de populatie, zijn het vooral de overige betrokkenen die moeten zorgen voor een reductie in de draagkracht en de preventie van migratie. De opdrachtnemer (bestrijdingstechnicus) heeft echter ook de taak de cliënt te scholen over de achtergrond van de plaag. Daarnaast moet de opdrachtnemer (bestrijdingstechnicus) de cliënt wijzen op gebreken die opgelost dienen te worden om een goed resultaat van het plaagdierbeheer te kunnen behalen. Alleen dan kan IPM optimaal worden uitgevoerd. De continue monitoring maakt de kringloop van het IPM-schema sluitend. De doelen van deze monitoring sluiten aan op de inspectie en vergemakkelijken het vinden van plaagdieren en het in kaart brengen van potentiële risico's. Aan de hand van de bevindingen worden maatregelen getroffen om een eventueel aanwezige populatie te verkleinen (populatiereductie), de draagkracht binnen het object te verlagen en migratie te voorkomen.

5. Verantwoordelijkheid en het voorkomen van handhaving

In een beheersplan is opgenomen welke partijen actie ondernemen wanneer de drempelwaarde is overschreden. Niet elke stakeholder hoeft zijn eigen bestrijding op te zetten. Hier kunnen afspraken over gemaakt worden tussen de verschillende stakeholders zodat dit gecoördineerd en efficiënt gebeurt. Het is zaak om afspraken en afgesproken regels na te leven. Hiermee wordt voorkomen dat ongewenste handhaving op naleving van regels voorkomen wordt.

Samengevat stappenplan:

1. Een beleidsnotitie plaagdierbeheer opstellen.
2. Een regiegroep "Plaagdierbeheersing Texel" samenstellen bestaande uit interne en externe stakeholders.
3. De regiegroep geeft vorm aan de basis van de uitvoeragenda's voor de stakeholderdoelgroepen.
4. De regiegroep overlegt periodiek inhoudelijk over de status plaagdierbeheer Texel. Rapporteert en adviseert de gemeente Texel.

6. Wat wordt er van de verschillende stakeholders verwacht (voorbeeld)?

- Algemeen:** Elke stakeholder zorgt ervoor dat er geen voedsel voor ratten aangeboden wordt. Denk hierbij bijvoorbeeld aan gewasresten op het land of (half) open bakken met etensresten bij de horeca. De risico-inventarisatie ten opzichte van de factoren, omgeving, bedrijfsprocessen, bouwkundige staat en huidige plaagdierbeheersing bij deze stakeholder geeft hem de juiste handvatten om een goedwerkend plaagdierenbeheersplan te hebben. Een onderdeel van dit beheersplan is bestrijding bij overschrijding van (verwachte) acceptatiegrenzen. Dit kan dus bijvoorbeeld afschot van ratten zijn voor, tijdens en na gewasteelt bij agrariërs.
- Agrariërs:** Zie algemeen, het gaat niet over één genomen maatregel, maar een totaal beheersplan. Wil men gaan bestrijden door middel van afschot is er een vergunning nodig van de provincie. Vergunningen worden op de persoon die de bestrijdingen uit gaat voeren verleent. Per provincie is de verlening van een vergunning weer anders geregeld. Meestal is de vergunning verleent aan de FbE, die op haar beurt dit weer individueel verleent aan de bestrijders in kwestie. Deze bestrijders kunnen de agrariër zelf zijn, jagers of professionele plaagdierenbestrijders. In elke provincie is het weer anders geregeld. Om naast een vergunning de bestrijding op deze wijze uit te mogen voeren is er altijd toestemming nodig van de grondgebruiker. Op openbaar terrein is een draagverlof verplicht.
- Huisjesparken:** Zorg ervoor dat er geen voedsel aangeboden wordt (door de huurders van huisjes). Haal vetbolletjes/vogelvoer weg, informeer de gasten geen voedsel aan te bieden, vallen of klemmen plaatsen. Zie verder algemeen.
- Horeca/hotel:** Idem als algemeen
- Gemeente:** Als eerste de acceptatiegrens van de gemeente vaststellen in een beknopte beleidsnotitie, een voorbeeld “Het tolerantieniveau is bereikt als er aantoonbaar overlast van ratten ervaren wordt door: overschrijding van wettelijk bepaalde grenzen, de volksgezondheid redelijkerwijs beargumenteerd in gevaar dreigt te komen, onderhoud van percelen en/of objecten in dermate staat is dat rattenontwikkeling bevorderd wordt, ook door aantoonbare menselijke gedragingen.” Invulling publieksvoorlichting over ratten kan op allerlei manieren tot stand komen. Is bestrijden door middel van afschieten wat Texel wil gaan voorlichten, moeten we ons realiseren dat op basis van IPM de preventie aantoonbaar op orde moet zijn. Bestrijden is immers een onderdeel van rattenbeheersing en toepasbaar als voldaan wordt aan de preventieve vereisten. Risico-inventarisaties, vervolgens beheersplan, waarvan het draaiboek bestrijden een onderdeel is.

Particulieren: Ook particulieren dienen hun huishouding op orde te hebben. Publieksvoorlichting is een must in de preventieve zin. Een infographic is hiernaast goede informatie op de website wellicht de juiste weg. Ook hier kan dan aandacht besteed worden aan bestrijden.

Ondernemers/

winkeliers: Ratten zijn cultuurvolgers, net als huismuizen. Aanbod van schuilgelegenheden en voedsel worden ook door deze groepen aangeboden. Als er gaten vallen in de borging, dan maken ratten en muizen hier gebruik van. Het komt er dus op neer dat de gemeente de algemene voorlichting doet en de benoemde stakeholders een aantoonbaar beheersplan hebben. Gaat het dan ergens fout, dan heeft handhaving handvatten om volgens afspraak in te grijpen (inzet van handhaving willen we voorkomen natuurlijk).